

Vilka frågor brottas historiker med?

Vid en konferens i slutet av sommaren kom en av oss i samtal med en historikerkollega. Vi uttryckte båda en stress över den stundande terminsstarten och den undervisningsbörda vi i våra tjänster är ålagda. För att mota bort stressen bytte vi snabbt samtalsämne. Vad skulle vi egentligen allra helst ägna åt oss om vi själva fick välja? Frågans eskapistiska natur lättade upp känslan och samtalet. Ganska snabbt kom vi fram till att vi nog båda allra helst skulle vilja fördjupa oss i historiefilosofiska tankar och verk. Kanske Heideggers *Varat och tiden*, De Certeaus *The writing of history*, Whites *Metahistory*, eller varför inte Hobsbawms *Om historia*.

Det finns en ständigt växande mängd av vetenskapsteoretiska böcker som ställer frågor om vad historia är, om relationen mellan dåtid, nutid och framtid, om hur historia kan och bör utövas – frågor som är av central betydelse för historieämnet och för vår verksamhet både som forskare och lärare. Samtidigt, hur ofta ställer sig historiker egentligen dessa frågor? Hur ofta finns det tid för att stanna upp och reflektera kring ämnets karaktär och grundläggande premisser? Alla historiker är kanske inte heller intresserade av sådana frågor. Vilka frågor brottas de då med? När läsåret står för dörren kanske de drömmer sig bort till arkivet och längtar efter att få fortsätta genomgången av källmaterial. I sådana fall brottas de med frågor av källkritisk art, urvalsfrågor, systematik och metodologi. Fullföljs sådana tankar behöver de fråga sig vad de egentligen kan säga om det ämne eller fenomen de studerar. Vilken kunskap kan historiker bidra med? Andra historiker längtar förmodligen efter att få sätta sig ned för att skriva på den artikel, forskningsansökan, eller kanske den bok de förnärvarande har liggande i molntjänsten. Hur ska de i så fall inleda sina texter? Hur leda resonemanget från det ena till det andra, hur göra de skarpsinniga poängerna inte bara tydliga, utan också intressanta för läsaren? Återigen, följer vi sådana tankar hamnar vi i

slutändan i frågor av historiefilosofisk art: vad är historia? Vad innebär det att historiker sitter och skriver texter, för resonemang och kommer till slutsatser om ett historiskt sammanhang eller en händelse?

Häfte 4 av *Historisk tidskrifts* 144:e årgång erbjuder mycket stoff för den som vill stanna upp och brottas med sådana frågor. Häftet innehåller en hel sektion med texter som utifrån olika perspektiv diskuterar och resonerar kring SVT:s storsatsning Historien om Sverige. Sektionen presenteras i mer detalj i häftet, men redan här utlovas att texterna lyfter frågor om hur historia kan förmedlas och gestaltas och vad olika val hos avsändaren innebär för mottagaren hemma i tv-soffan. Häftet innehåller också en kritisk litteraturöversikt författad av Arne Jarrick gällande fem kunskapshistoriska böcker. Jarricks översikt, liksom Johan Östlings, David Larsson Heidenblads och Anna Nilsson Hammars genmäle på litteraturöversikten, och sedermera Jarricks kontrareplik, lyfter frågor om vad historisk kunskap är och hur kunskap kan beforskas av historiker. Därtill tampas Wojtek Jezierski i sin Bild i perspektiv med frågor om hur såväl gästvänlighet som fientlighet kunde gestaltas i en och samma medeltida bild, Jens Carleson Magalhães och Maja Hultman brottas i sin Idé och debatt-text med frågan om hur ett hundra år gammalt verk av Hugo Valentin influerat den svensk-judiska historieforskningen fram till dags dato, och Sven Hellroth frågar sig i sin essä hur det administrativa arbetet bakom professuren i ekonomisk historia vid Stockholms högskola såg ut.

Häftets två vetenskapliga artiklar är författade av Isak Lidström respektive Magnus Bergman. Lidström undersöker i sin text den aristokratiskt präglade tennisen och dess betydelse för kungligheters och elitors statussträvanden i det tidigmoderna Sverige. Bergman frågar sig i sin artikel hur det kan komma sig att Sverige som enda land i världen fortsatt har fideikommiss och visar att en del av svaret ligger i att förstå detta som kulturarv.

I häftet finner läsaren därtill avhandlingsrecensioner och den sedvanliga avdelningen med kortrecensioner. Sammantaget hoppas vi att häftet ska skänka mycket tankar och reflektioner om historieämnet och vilka frågor historiker kan brottas med.

Uppsala universitet & Göteborgs universitet
Malmö universitet

ANNE BERG
ROBIN EKELUND